

Notat

Grund- og nærhedsnotat om Forslag til Rådets henstilling om en pagt for forskning og innovation i Europa

KOM (2021) 407 endelig.

Nyt notat.

1 Resumé

Kommissionen har ved KOM (2021) 407 den 16. juli 2021 fremsat forslag til Rådets henstilling om en pagt for forskning og innovation i Europa.

Forslaget følger Kommissionens meddelelse om et nyt Europæisk Forskningsrum (ERA) fra 30. september 2020. Hensigten med forslaget er, at medlemsstaterne giver deres politiske tilsagn om at understøtte det nye europæiske forskningsrum og mobilisere forsknings- og innovationspolitikker for at imødekomme Europas udfordringer, navnlig den grønne og digitale omstilling og genopretningen efter COVID-19-pandemien.

Henstillingen indeholder forslag til en pagt for forskning og innovation i Europa i form af et fælles sæt værdier, principper og indsatsområder. Yderligere er der i pagten beskrevet mål for øgede investeringer i forskning og innovation på nationalt og EU-plan.

Regeringen byder forslaget velkommen og støtter dets mål om at bidrage til både den grønne og den digitale omstilling og styrke Europas modstandsdygtighed og beredskab over for fremtidige kriser. Regeringen støtter et stærkt og velfungerende europæisk forskningsrum, der bygger på fælles værdier, som vægter princippet om excellence og har en effektiv styringsmekanisme. Regeringen støtter udpegningen af prioriterede policy-områder som grundlag for fælles indsatser.

Regeringen bakker stærkt op om den fælleseuropæiske målsætning om at investere 3 pct. af BNP i forskning og innovation.

Regeringen lægger vægt på, at medlemsstaternes forsknings- og innovationssystemer er forskellige, og herunder at mulighederne for og incitamentene til at fremme private investeringer i forskning og innovation ikke nødvendigvis er ens. Således lægger regeringen stor vægt på, at det tilkommer medlemsstaterne at fastlægge, hvordan medlemsstaterne imødekommer den overliggende målsætning om, at 3 pct. af BNP investeres i forskning og innovation, herunder fordelingen af offentlige og private investeringer. Regeringen lægger derfor stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at offentlige investeringer skal udgøre 1,25 pct. af BNP i EU som helhed.

Regeringen lægger ligeledes stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at 5 pct. af de nationale forskningsmidler i medlemsstaterne afsættes

21. september 2021

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**
Internationale forhold

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700

www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Ref.-nr.
253885

til fælles programmer, forskningsinfrastrukturer og europæiske partnerskaber, ligesom regeringen heller ikke støtter et nationalt mål herom. Dette skyldes, at niveaue for deltagelsen i fælles programmer ikke bør være et mål i sig selv, men skal prioriteres, når det har en forskningsfaglig merværdi.

Nationale investeringer i forskning og innovation er helt afgørende for at løfte europæisk forskning som helhed og fastholde Europas status som en global forsknings- og innovationsstormagt. Dette er netop afspejlet i 3 pct. målsætningen, som EU fortsat er langt fra at nå. Regeringen kan derfor også i forlængelse af 3 pct. målsætningen støtte, at medlemsstater, der halter efter EU-gennemsnittet for investeringer i forskning og innovation, skal hæve deres samlede forsknings- og innovationsudgifter med 50 pct. over de næste fem år. Regeringen støtter også, at medlemsstaterne kan opstille frivillige nationale investeringsmål for den tilsigtede offentlige indsats inden for forskning og innovation.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

2 Baggrund

Det europæiske forskningsrum blev etableret i 2000 som en del af Lissabonstrategien for vækst og beskæftigelse og har siden 2009 været udtrykt i TEUF artikel 179. Det fremgår af denne, at Unionen har som mål at styrke sit videnskabelige og teknologiske grundlag ved gennemførelse af et europæisk forskningsrum med fri bevægelighed for forskere samt videnskabelig og teknologisk viden, at fremme udviklingen af sin konkurrenceevne, herunder industriens konkurrenceevne, samt at fremme alle de forskningsaktiviteter, der skønnes nødvendige.

Den 30. september 2020 fremlagde Kommissionen meddelelsen om en vision for et nyt europæisk forskningsrum¹. Meddelelsen havde til formål at sætte retningen for et nyt europæisk forskningsrum, der kan opfylde ambitionen om at gennemføre overgangen til et bæredygtigt, digitalt og modstandsdygtigt Europa. Den 1. december 2020 vedtog Rådet sine konklusioner om Kommissionen meddelelse² og bekræftede bl.a. opfordringen om at udvikle en politisk dagsorden og styringsmodel for det europæiske forskningsrum, der bl.a. tager højde for en pagt for forskning og innovation i Europa.

Den 16. juli 2021 fremsatte Kommissionen det nærværende forslag til Rådets henstilling om en pagt for forskning og innovation i Europa (KOM (2021) 407). Forslaget er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 27. juli 2021. En henstilling er en ikke-bindende retsakt.

3 Formål og indhold

Formålet med pagten er at få medlemsstaternes tilsagn om at gennemføre forsknings- og innovationspolitikker, der understøtter det ny ERA og adresserer Europas udfordringer, navnlig den grønne og digitale omstilling og genopretningen efter COVID-19-pandemien. Henstillingen skal fungere som en rettesnor for gennemførelse og ajourføring af nye politiske retningslinjer og bidrage til at vurdere de fremskridt, der gøres.

¹ Se KOM (2020) 628 endelig.

² Se 13567/20.

Med henstillingen foreslår Kommissionen, at medlemsstaterne:

1. når til enighed om et fælles sæt værdier og principper for forskning og innovation i Unionen,
2. når til enighed om en række prioriterede områder for en fælles indsats til støtte for det europæiske forskningsrum,
3. prioriterer investeringer og reformer, der adresserer det europæiske forskningsrums prioriteter og understøtter private investeringer i forskning og innovation vha. realistiske, men ambitiøse mål for investeringer i forskning og innovation,
4. bekræfter deres hensigt om at øge investeringerne i forskning og innovation på EU-plan,
5. på frivillig basis opstiller *nationale* investeringsmål,
6. indfører en styrket overvågnings- og koordineringsmekanisme for at sikre fremskridt i prioriteterne for det europæiske forskningsrum.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Ad. 1) Som fælles værdier og principper lægges der bl.a. vægt på "Etik og integritet i forbindelse med forskning og innovation", "Forskningsfrihed", "Ligestilling mellem kønnene og lige muligheder", "Stræben efter topkvalitet"³ og "Globalt opsøgende arbejde", dvs. internationalt samarbejde bl.a. på grundlag af Unionens værdier. Der foreslås i alt 10 værdier og principper fordelt på tre kategorier.

Ad. 2) Under prioriterede områder for en fælles indsats fremhæves bl.a. "Åben videnskab"⁴, "Forskningsinfrastrukturer", "Forskerkarrierer og -mobilitet og systemer til vurdering og belønning af forskning", "Videnudnyttelse"⁵ og "Synergier mellem forsknings- og innovationspolitik, uddannelse og EU's dagsorden for færdigheder". Der foreslås i alt 15 prioriterede områder fordelt på fire kategorier.

Ad. 3) Ift. investeringer og reformer fremhæves bl.a. behovet for en særlig indsats i lande, der halter bagefter, øget synergi mellem EU-programmer og øget koordinering mellem nationale indsatser.

Ad. 4) Ift. investeringsmål på *EU-plan* foreslår Kommissionen:

- a. at medlemsstaterne genbekræfter målet om at de samlede forsknings- og innovationsudgifter skal udgøre 3 pct. af EU's BNP⁶,
- b. at medlemsstaterne samlet øger niveauet for offentlige investeringer i forskning og innovation til 1,25 pct. af EU's BNP inden 2030,
- c. at medlemsstaterne samlet afsætter 5 pct. af deres nationale offentlige forsknings- og innovationsinvesteringer til fælles programmer og europæiske partnerskaber inden 2030,
- d. at de medlemsstater, der halter efter EU's gennemsnitlige forsknings- og innovationsudgifter, øger deres samlede forsknings- og innovationsudgifter med 50 pct. over de næste fem år.

³ På engelsk: "Pursuit of excellence".

⁴ På engelsk: "Open Science".

⁵ På engelsk: "Knowledge valorisation".

⁶ Det kan bemærkes, at målsætningen om at øge de samlede forsknings- og innovationsudgifter til 3 pct., den såkaldte Barcelona-målsætning, følger af konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona i marts 2002, jf. SN 100/1/02.

Ad. 5) Ift. frivillige *nationale* investeringsmål foreslår Kommissionen, at medlemsstaterne opstiller nationale investeringsmål for

- i. den tilsigtede offentlige indsats inden for forskning og innovation udtrykt i procent af BNP,
- ii. procentdelen af nationale offentlige udgifter til forskning og innovation, der er afsat til fælles programmer, forskningsinfrastrukturer og europæiske partnerskaber,
- iii. den forventede stigning i de samlede forsknings- og innovationsudgifter for de medlemsstater, der halter efter EU's gennemsnitlige udgifter til forskning og innovation i procent af BNP.

Ad. 6) En styrket overvågnings- og koordineringsmekanisme for det europæiske forskningsrum har til hensigt at bidrage til en mere strategisk planlægnings-, implementerings- og overvågningsfase, så policy-cyklussen giver større merværdi.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

4 Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig om forslaget, og tidsplanen for Europa-Parlamentets behandling kendes ikke endnu.

5 Nærhedsprincippet

Nærhedsprincippet finder anvendelse, idet forslaget ikke henhører under EU's enekompetence. Forskning er delt kompetence mellem Unionen og dets medlemsstater. På områderne for forskning, teknologisk udvikling og rummet har Unionen kompetence til at gennemføre tiltag, dog således at udøvelsen af denne kompetence ikke kan føre til, at medlemsstaterne forhindres i at udøve deres kompetence, jf. TEUF artikel 4, stk. 3.

Kommissionen konkluderer, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. TEU artikel 5. Hertil anfører Kommissionen, at medlemsstaternes kompetence er respekteret. Ifølge Kommissionen har forslaget til formål at koordinere politikker på tværs af politikområder og på flere niveauer i hele EU. Forslagets sigte er, at forsknings- og innovationspolitikken fungerer i tæt synergi på tværs af alle forvaltningsniveauer (lokalt, regionalt, nationalt og globalt) med initiativer, der giver EU-merværdi – i tilknytning til og i form af udbygning af nationale og regionale politiske tiltag

Regeringen er enig i, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet, og vurderer endvidere, at forslaget ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå målene i traktaten, således at forslaget er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. TEU artikel 5, stk. 4.

6 Gældende dansk ret

Der redegøres ikke for konsekvenser for dansk ret, idet der alene er tale om et forslag til en henstilling fra Rådet.

7 Konsekvenser

7.1 Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

I det omfang forslaget udmøntes i konkrete initiativer, vil det blive vurderet, om disse vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser.

7.2 Økonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have samfundsøkonomiske, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Forslaget vurderes ikke at udstikke en kurs, der reelt fastlægger rammerne for senere retsakter og dermed baner vej for tiltag på EU-plan eller nationalt, der kan have økonomiske konsekvenser.

I det omfang forslaget til Rådets henstilling udmøntes i konkrete initiativer, vil det blive vurderet, om disse vil medføre samfundsøkonomiske, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

7.3 Beskyttelsesniveauet i Danmark

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have andre væsentlige konsekvenser, herunder konsekvenser for beskæftigelsen, arbejdsmarkedet, ligestilling, miljø, sundhed, forbrugerbeskyttelse og udviklingslandene.

Forslaget vurderes ikke i sig selv at have konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

8 Høring

Forslaget har været i høring i EU-specialudvalget for forskning i perioden 8. – 16. september 2021.

Der er modtaget svar fra følgende organisationer: Aarhus Universitet og Lægemedelindustriforeningen.

Aarhus Universitet: ” Aarhus Universitet takker for muligheden for at kommentere forslag til Rådets henstilling om en pagt for forskning og innovation i Europa.

Aarhus Universitet bakker op om de fornyede bestræbelser på at udvikle det europæiske forskningsrum. Aarhus Universitet kan i al væsentlighed bakke op om de værdier og principper, som Pagten indeholder, herunder forskningsfrihed, forskningsintegritet m.m.

Aarhus Universitet ser dog gerne, at forslaget i højere grad fokuserer på vigtigheden af at støtte grundforskning. Stigende investeringer i grundforskning til universiteter og andre forskningsudøvende organisationer er en helt afgørende forudsætning for, at Europa på langt sigt kan opnå en ledende position som et globalt videnskabeligt kraftcenter.

De prioriterede områder for fælles handlinger i Pagten er tilsvarende vigtige for Aarhus Universitet. I særlig grad er forskningsinfrastruktur et vigtigt fokusområde, idet et styrket internationalt samarbejde om de ofte meget bekostelige forskningsinfrastrukturer vil kunne bidrage positivt til at styrke Europa som et forskningsbaseret kraftcenter. Også Open Science, karriere og mobilitet samt Gender/køn er vigtige fokusområder, som bør prioriteres.

Til slut skal det understreges, at det er vigtigt at sikre et fælles ejerskab til den videre proces gennem en løbende og aktiv involvering af universiteter og andre forskningsudøvende aktører, da de kommer til at stå for implementeringen af et nyt ERA.”

Lægemedellindustriforeningen har indsendt følgende punkter:

- *Varm støtte til det europæiske forskningsrum*
- *Varm støtte til forslaget om at øge de offentlige investeringer i forskning og udvikling fra 1 pct. af BNP til 1,25 pct. af BNP. Helt enig i, at det vil bidrage til at gøre Europa/Danmark til en attraktivt sted at placere sin FoU-investeringer.*
- *Set fra Lifs side er det helt afgørende med forskningskvalitet – og understøtte samarbejdet med virksomheder om forsknings- og udviklingsprojekter. Forskningen stoppe ikke med en publikation men med en god løsning*
- *Samtidig er det væsentligt at gå sammen om store investeringer i forskningsinfrastruktur og skabe adgang til disse også til forskningsintensive virksomheder*
- *Vi er glade for arbejdet med at skabe et fælles europæisk forskningsrum, men til gengæld bekymret over initiativer, der kommer fra andre områder, og som potentielt har store konsekvenser for forskningen og samarbejdet mellem virksomheder og videninstitutioner. Det gælder fx Pharmastrategien.”*

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

9 Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er forventningen, at medlemsstaterne generelt vil forholde sig positivt til forslaget.

10 Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen byder forslaget velkommen og støtter dets mål om at bidrage til både den grønne og den digitale omstilling og styrke Europas modstandsdygtighed og beredskab over for fremtidige kriser. Regeringen støtter et stærkt og velfungerende europæisk forskningsrum, der bygger på fælles værdier, som vægter princippet om excellence og har en effektiv styringsmekanisme. Regeringen støtter udpegningen af prioriterede policy-områder som grundlag for fælles indsatser.

Regeringen bakker stærkt op om den fælleseuropæiske målsætning om at investere 3 pct. af BNP i forskning og innovation.

Regeringen lægger vægt på, at medlemsstaternes forsknings- og innovationssystemer er forskellige, og herunder at mulighederne for og incitamenterne til at fremme private investeringer i forskning og innovation ikke nødvendigvis er ens. Således lægger regeringen stor vægt på, at det tilkommer medlemsstaterne at fastlægge, hvordan medlemsstaterne imødekommer den overliggende målsætning om, at 3 pct. af BNP investeres i forskning og innovation, herunder fordelingen af offentlige og private investeringer. Regeringen lægger derfor stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at offentlige investeringer skal udgøre 1,25 pct. af BNP i EU som helhed.

Regeringen lægger ligeledes stor vægt på, at der ikke etableres et fælleseuropæisk mål om, at 5 pct. af de nationale forskningsmidler i medlemsstaterne afsættes

til fælles programmer, forskningsinfrastrukturer og europæiske partnerskaber, ligesom regeringen heller ikke støtter et nationalt mål herom. Dette skyldes, at niveauet for deltagelsen i fælles programmer ikke bør være et mål i sig selv, men skal prioriteres, når det har en forskningsfaglig merværdi.

Nationale investeringer i forskning og innovation er helt afgørende for at løfte europæisk forskning som helhed og fastholde Europas status som en global forsknings- og innovationsstormagt. Dette er netop afspejlet i 3 pct. målsætningen, som EU fortsat er langt fra at nå. Regeringen kan derfor også i forlængelse af 3 pct. målsætningen støtte, at medlemsstater, der halter efter EU-gennemsnittet for investeringer i forskning og innovation, skal hæve deres samlede forsknings- og innovationsudgifter med 50 pct. over de næste fem år. Regeringen støtter også, at medlemsstaterne kan opstille frivillige nationale investeringsmål for den tilsigtede offentlige indsats inden for forskning og innovation.

11 Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet